

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Możliwości i bariery studenta z niepełnosprawnością ruchową i neurologiczną w procesie kształcenia (skrypt szkoleniowy)

Szkolenie online • 23 października 2026 r.

Prowadząca: dr Małgorzata Franczak

Politechnika Świętokrzyska
Kielce University of Technology

Projekt „Doskonałość Dydaktyczna Politechniki Świętokrzyskiej - transformacja jakości kształcenia i kompetencji kadry” nr FERS.01.05-IP.08-0173/25

Spis treści

Wprowadzenie i organizacja szkolenia	4
Plan szkolenia.....	4
Osoby z niepełnosprawnościami studiujące w Politechnice Świętokrzyskiej	5
1. Specyfika funkcjonowania, podmiotowość i modele wsparcia	6
Modele niepełnosprawności	6
Uniwersalne projektowanie	10
Racjonalne dostosowania	10
Indywidualizacja wsparcia	13
Niezależne życie	14
2. Uwarunkowania niepełnosprawności ruchowej i neurologicznej	16
Niepełnosprawność ruchowa – różne pochodzenie	16
Niepełnosprawność neurologiczna	16
Kompensacja niepełnosprawności.....	19
3. Bariery i możliwości w procesie kształcenia	21
Bariery i możliwości w procesie kształcenia	21
Osoby z trudnościami w zakresie kończyn dolnych (potrzeby)	22
Osoby z trudnościami w przyjęciu prawidłowej postawy ciała	23
Osoby z trudnościami w zakresie kończyn górnych	23
Osoby z trudnościami komunikacji werbalnej	24
Osoby z trudnościami w zakresie sensoryki.....	24

Osoby z trudnościami w zakresie orientacji w przestrzeni	24
Osoby niskiego i wysokiego wzrostu	25
Osoby z otyłością	25
Jak rozpoznać potrzeby konkretnej osoby?	26
4. Alternatywne formy wsparcia w procesie kształcenia	27
Przykładowe narzędzia wsparcia	27
Czy i w jaki sposób można wesprzeć studenta w zaliczeniu kursu?	28
Kto i w jakim trybie powinien podjąć decyzję o zastosowaniu adekwatnych form wsparcia?	29
Kto odpowiada za zorganizowanie i realizację wsparcia?	29

Wprowadzenie i organizacja szkolenia

Plan szkolenia

- 1. Specyfika funkcjonowania studenta z niepełnosprawnością ruchową i neurologiczną.**
 - a. Niepełnosprawność w ujęciu medycznym, społecznym i prawocztowieczym.
 - b. Podmiotowość i indywidualizacja wsparcia w niezależnym życiu.
- 2. Uwarunkowania niepełnosprawności ruchowej i neurologicznej.**
 - a. Zróżnicowanie doświadczeń osób z trudnościami ruchowymi i neurologicznymi.
 - b. Zmienny charakter funkcjonowania a dostępność środowiska edukacyjnego
- 3. Bariery i możliwości w procesie kształcenia.**
 - a. Bariery architektoniczne, cyfrowe, informacyjno-komunikacyjne, organizacyjne, dydaktyczne i społeczne.
 - b. Dostępność zajęć, materiałów dydaktycznych, platform edukacyjnych, zaliczeń, praktyk, mobilności i komunikacji z prowadzącymi.
 - c. Rozpoznawanie rozwiązań zgodnych z ideą projektowania uniwersalnego.
- 4. Alternatywne formy wsparcia w procesie kształcenia.**
 - a. Dostosowania organizacyjne i dydaktyczne, elastyczność form kształcenia i weryfikacji wiedzy, dostępność materiałów dydaktycznych, wsparcie techniczne i asystenckie, wykorzystanie technologii wspomagających, tutoring i wsparcie psychologiczne.
 - b. Rola nauczyciela akademickiego, biura ds. osób z niepełnosprawnościami oraz zespołu administracyjnego uczelni w procesie wsparcia.

Osoby z niepełnosprawnościami studiujące w Politechnice Świętokrzyskiej

- 95 osób studiujących posiadających orzeczenia o niepełnosprawności zweryfikowanych przez Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych
- część osób posiada niepełnosprawność sprzężoną, dlatego w wykaz osób z niepełnosprawnościami wg kodów niepełnosprawności zawiera 103 osoby

Osoby z niepełnosprawnościami (według kodów w orzeczeniach)

02-P – kryzys zdrowia psychicznego – 5 osób

03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu – 8 osób

04-O – choroby narządu wzroku – 8 osób

05-R – niepełnosprawność narządu ruchu – 21 osób

06-E – epilepsja – 3 osoby

07-S – choroby układu oddechowego i krążenia – 11 osób

08-T – choroby układu pokarmowego – 4 osoby

09-M – choroby układu moczowo-płciowego – 2 osoby

10-N – choroby neurologiczne – 13 osób

11-I – inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia oraz choroby układu krwiotwórczego – 16 osób

12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe – 12 osób

1. Specyfika funkcjonowania, podmiotowość i modele wsparcia

Trzy perspektywy patrzenia na niepełnosprawność (modele niepełnosprawności)

Perspektywa	Główne pytanie
medyczna	Jak stan zdrowia wpływa na funkcjonowanie?
społeczna	Jakie bariery utrudniają uczestnictwo?
prawocześnicza	Jak zapewnić równe traktowanie, autonomię i udział?

Informacja o rodzaju / stopniu orzeczenia lub o stanie zdrowia nie zastępuje analizy barier i konsultacji ze studentem.

Modele niepełnosprawności

Model medyczny vs model społeczny

Model medyczny	Model interaktywny / społeczny
Niepełnosprawność to niedobór, dysfunkcja anormalność.	Niepełnosprawność to różnica.
Fakt bycia osobą niepełnosprawną jest negatywny.	Fakt bycia osobą niepełnosprawną sam w sobie jest neutralny.

Model medyczny	Model interaktywny / społeczny
Niepełnosprawność lokuje się w danym osobniku.	Niepełnosprawność wywodzi się ze wzajemnego oddziaływania danej osoby i społeczeństwa.
Usuwanie problemów związanych z niepełnosprawnością polega na leczeniu danej osoby lub dostosowywaniu jej do normy.	Usuwanie problemów związanych z niepełnosprawnością polega na zmienianiu wzajemnego oddziaływania pomiędzy daną jednostką a społeczeństwem.
Czynnikiem sprawczym poprawy jest specjalista.	Czynnikiem sprawczym poprawy może być dana jednostka, osoba czy instytucja występująca w jej imieniu bądź ktokolwiek mający wpływ na stosunki pomiędzy jednostką a społeczeństwem.

Prawocząłowieczy model niepełnosprawności

- uprawnienia i oczekiwania realizacji praw
- odpowiedzialność jest jasno zdefiniowana
- aktywna partycypacja, partnerstwo
- równe prawa dla wszystkich
- zobowiązanie państwa, system wsparcia umocowany w prawie

Zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON, 2006 r.):

osoba z niepełnosprawnością to osoba, która ma **długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów** co może,

w oddziaływaniu z różnymi **barierami**, utrudniać im pełny

i skuteczny **udział w życiu społecznym**, na zasadzie **równości z innymi osobami**.

Model prawocząłowieczy - zasady:

- uprawnienia i oczekiwania realizacji praw
- odpowiedzialność jest jasno zdefiniowana
- aktywna partycypacja, partnerstwo
- równe prawa dla wszystkich
- zobowiązanie państwa, system wsparcia umocowany w prawie

Wsparcie w procesie kształcenia - od „problemu studenta” do bariery w otoczeniu

Sytuacja:

Student nie może wykonać zadania na obowiązkowej platformie e - learningowej.

Interpretacje:

- „Student nie radzi sobie z platformą”.
- „Platforma wymaga używania myszy i nie działa z klawiaturą”.

Która interpretacja pomaga znaleźć rozwiązanie?

Zadanie:

Przeformułuj jeden znany Ci „problem studenta” na opis bariery, z jaką boryka się osoba z niepełnosprawnością ruchową lub neurologiczną.

Podmiotowość we wsparciu

Podmiotowość wsparcia osób z niepełnosprawnościami polega na uznaniu ich pełnej zdolności do samostanowienia, autonomii oraz prawa do decydowania o własnym życiu.

Osoba z niepełnosprawnością sama decyduje, jakie ma potrzeby, jak chce żyć, z jakich usług korzystać i w jaki sposób pomoc ma być realizowana.

Podmiotowość wiąże się z szacunkiem do wyborów jednostki, nawet jeśli otoczenie (rodzina czy opiekunowie) uważa je za niewłaściwe. Osoba z niepełnosprawnością, jak każdy człowiek, ma prawo uczyć się na własnych decyzjach, w tym na własnych błędach.

Wszelkie rozwiązania i formy wsparcia ustalamy w partnerstwie z osobą studiującą

Ilustracja 1: Wygenerowany przez AI

Uniwersalne projektowanie

Uniwersalne projektowanie to projektowanie z myślą o potrzebach **wszystkich potencjalnych użytkowników i użytkowników** produktu, usługi, programu; „projektowanie bez barier”; „projektowanie z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników” bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania.

Uniwersalne projektowanie nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób niepełnosprawnych, jeżeli jest to potrzebne (art.2 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami)

fot. Beata Gulati

Ilustracja 2: fot. Beata Gulati

Racjonalne dostosowania

„Racjonalne usprawnienie” oznacza konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami. (Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych z 2006 r., art. 2)

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

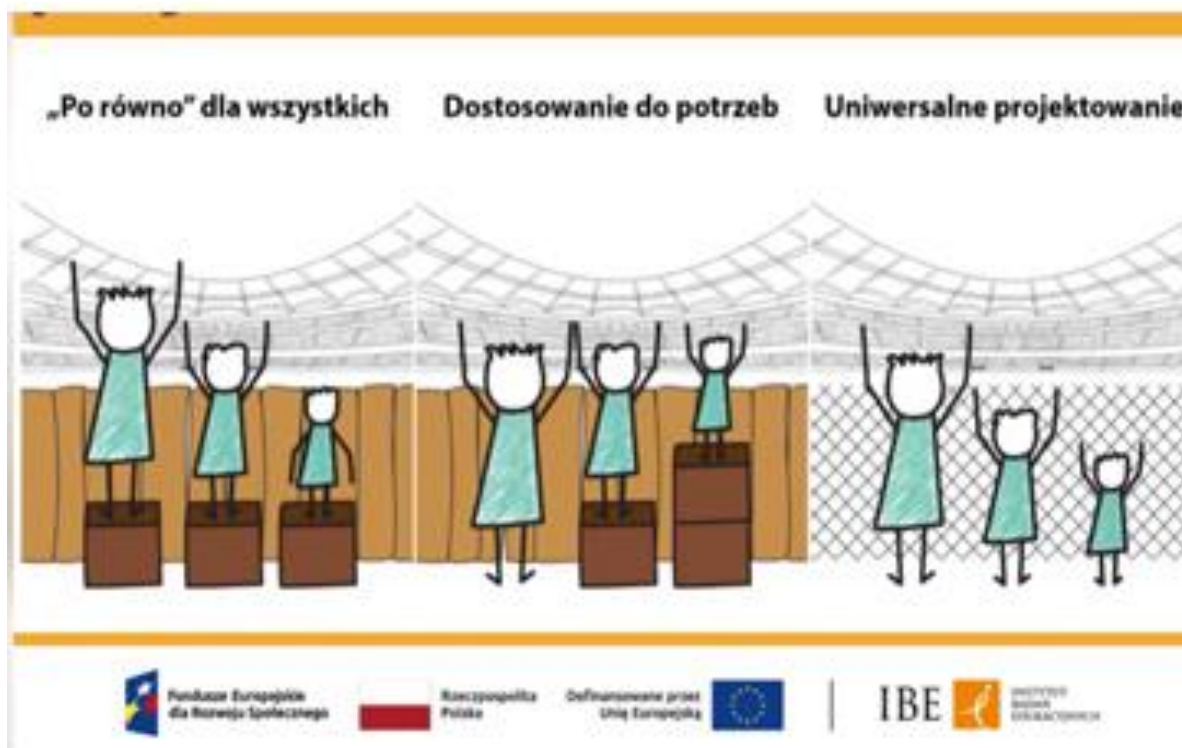

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projektowanie uniwersalne vs. racjonalne dostosowania

Ilustracja 3: [Link do ilustracji nr 3](#)

[Materiał filmowy: projektowanie uniwersalne a racjonalne dostosowania \(Facebook\)](#)

Politechnika Świętokrzyska
Kielce University of Technology

Projekt „Doskonałość Dydaktyczna Politechniki Świętokrzyskiej - transformacja jakości kształcenia i kompetencji kadry” nr FERS.01.05-IP.08-0173/25

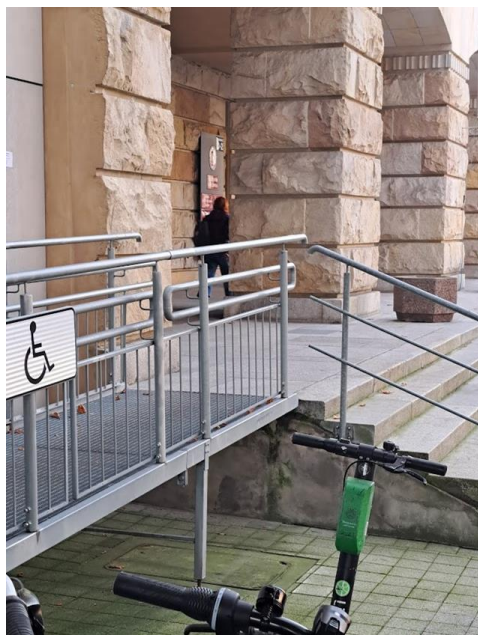

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

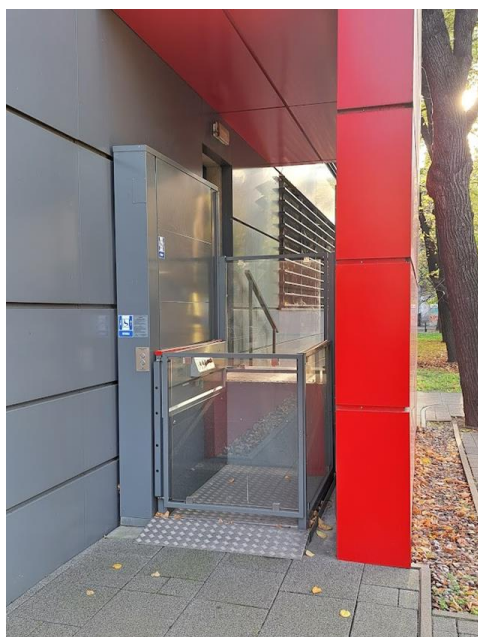

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ilustracja 4: fot. Małgorzata Franczak

Ilustracja 5: fot. Małgorzata Franczak

Politechnika Świętokrzyska
Kielce University of Technology

Projekt „Dokształcenie Dydaktyczna Politechniki Świętokrzyskiej - transformacja jakości kształcenia i kompetencji kadry” nr FERS.01.05-IP.08-0173/25

Katalog możliwych form wsparcia w uczelni (racjonalnych dostosowań)

- dostosowania organizacji i terminów.
- dostosowania sposobu prowadzenia zajęć.
- dostępne materiały dydaktyczne.
- elastyczne formy weryfikacji wiedzy.
- wsparcie techniczne i asystenckie.
- tutoring i wsparcie psychologiczne.
- „nie każdy potrzebuje wszystkich form wsparcia”.

Indywidualizacja wsparcia

Wsparcie dopasowujemy do potrzeb, celów i preferencji konkretnej osoby, a nie wyłącznie do diagnozy lub symbolu w orzeczeniu. Osoba ma realną możliwość współdecydowania o zakresie i sposobie udzielanego wsparcia poprzez;

- złożenie wniosku o wsparcie wraz z propozycją formy tego wsparcia,
- elastyczność wsparcia i jego zmienność w czasie

Przykład 1: Dostosowanie egzaminu do konkretnych potrzeb

Dwie osoby z tą samą chorobą neurologiczną potrzebują różnych rozwiązań. Jedna uzgadnia możliwość krótkich przerw podczas egzaminu z powodu nasilonego zmęczenia. Druga - pisanie odpowiedzi na komputerze, ponieważ trudności z precyzyjnymi ruchami dłoni utrudniają jej pisanie ręczne.

Wsparcie ustala się z każdą osobą oddzielnie, z uwzględnieniem celu egzaminu. Nie przyznaje się automatycznie identycznych dostosowań na podstawie diagnozy.

Przykład 2: Dostosowanie materiałów i sposobu pracy na zajęciach

Studentka z niepełnosprawnością wzroku korzysta z czytnika ekranu i potrzebuje dostępnych plików oraz tekstowych opisów wykresów. Inna studentka z niepełnosprawnością wzroku woli materiały z możliwością powiększenia tekstu i miejsce blisko ekranu.

Prowadząca zajęcia pyta o preferowany sposób korzystania z materiałów, zamiast zakładać, że każda osoba z podobną niepełnosprawnością potrzebuje tego samego.

Niezależne życie

Niezależne życie oznacza prawo do samostanowienia, możliwość dokonywania wyborów i sprawowania kontroli nad własnym życiem, także wtedy, gdy osoba z niepełnosprawnością potrzebuje intensywnego wsparcia.

Niezależne życie nie oznacza wykonywania wszystkiego samodzielnie, bez pomocy innej osoby.

Wsparcie ma umożliwiać podejmowanie decyzji, a nie odbierać prawo do nich

Przykład 1: Asystencja umożliwia realizację własnych wyborów

Student korzystający z asystencji potrzebuje pomocy w przemieszczaniu się po kampusie i przygotowaniu stanowiska pracy. Sam wybiera zajęcia fakultatywne, planuje udział w kole naukowym i określa, kiedy potrzebuje pomocy.

Asystent wspiera realizację tych decyzji - nie wybiera za studenta przedmiotów, nie odpowiada w jego imieniu i nie narzuca mu planu dnia.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Przykład 2. Samodzielny wybór miejsca zamieszkania

Studentka poruszająca się na wózku chce mieszkać w akademiku, a nie dojeżdżać z domu rodzinnego. Uczelnia uzgadnia z nią dostępny pokój w domu studenckim i potrzebne rozwiązania organizacyjne, zamiast z góry zakładać, że powinna mieszkać z rodziną.

Studentka decyduje o swoim miejscu zamieszkania i codzienności, choć przy niektórych czynnościach korzysta z pomocy.

2. Uwarunkowania niepełnosprawności ruchowej i neurologicznej

Niepełnosprawność ruchowa – różne pochodzenie

- wrodzona lub nabyta, np. w wyniku choroby lub urazu
- pochodzenie mózgowe (np. mózgowe porażenie dziecięce, udar mózgu)
- pochodzenie rdzeniowe (np. uraz rdzenia kręgowego, przepuklina oponowo-rdzeniowa, guzy mózgu)
- układ kostno-stawowy (np. choroby zwyrodnieniowe stawów)
- amputacje i brak kończyn

„Jakie znaczenie ma to dla aktualnego udziału studenta w kształceniu?”

Niepełnosprawność neurologiczna

Choroby neurologiczne mogą wynikać z:

- uwarunkowań genetycznych lub zaburzeń rozwoju układu nerwowego;
- urazów mózgu, rdzenia kręgowego lub nerwów;
- zaburzeń ukrwienia, np. udaru mózgu;
- procesów zapalnych i autoimmunologicznych, np. w stwardnieniu rozsianym;
- procesów neurodegeneracyjnych, czyli stopniowego uszkodzania i utraty komórek nerwowych, np. w chorobie Parkinsona;
- zakażeń, nowotworów lub zaburzeń metabolicznych.

Niepełnosprawność ruchowa vs. neurologiczna

Niepełnosprawność ruchowa:

Sprawność ruchowa: chodzenie, utrzymywanie pozycji ciała, chwytanie, precyzyjne ruchy dłoni.

Niepełnosprawność neurologiczna:

Funkcjonowanie układu nerwowego: mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów.

Możliwe przyczyny

Niepełnosprawność ruchowa: Uszkodzenia lub choroby kości, stawów, mięśni, brak kończyny, ale także uszkodzenia układu nerwowego.

Niepełnosprawność neurologiczna: Choroby i uszkodzenia układu nerwowego, np. stwardnienie rozsiane czy choroba Parkinsona.

Możliwe trudności

Niepełnosprawność ruchowa: Ograniczenie zakresu ruchu, niedowład, trudności w chodzeniu, utrzymaniu równowagi lub posługiwaniu się rękami.

Niepełnosprawność neurologiczna: Trudności ruchowe, ale również zaburzenia czucia, widzenia, mowy, pamięci czy koncentracji oraz nasilone zmęczenie - zależnie od choroby.

Niepełnosprawność sprzężona

współwystępowanie co najmniej dwóch rodzajów niepełnosprawności:

- 05-R i 10-N
- 05-R lub 10-N + całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C)
- 05-R lub 10-N + epilepsja (06 - E)

Złożone potrzeby wymagające kompleksowego wsparcia.

Porażenia mięśniowe

- monoplegia - porażenie jednej kończyny (górnej lub dolnej); często pozwala na zachowanie dużej samodzielności przy odpowiedniej rehabilitacji
- paraplegia - porażenie obu kończyn dolnych oraz dolnej części tułowia. osoby te zazwyczaj korzystają z wózków aktywnych i zachowują sprawność rąk
- tetraplegia - porażenie czterech kończyn (rąk i nóg) oraz tułowia, często wymaga wózków elektrycznych sterowanych joystickiem lub brodą
- hemiplegia - całkowity paraliż lub znaczne porażenie mięśni po jednej stronie ciała (prawa lub lewa strona obejmująca kończynę górną i dolną)

Niepełnosprawność ruchowa / neurologiczna niewidoczna

Nie każda niepełnosprawność narządu ruchu jest widoczna gołym okiem.

- przewlekły ból ograniczający aktywność
- dużą męczliwość (np. w stwardnieniu rozsianym)
- problemy z kontrolą zwieraczy
- trudności z utrzymaniem pozycji stojącej
- problemy z utrzymaniem moczu

Ogólne problemy osób niepełnosprawnych ruchowo / neurologicznie

- trudności w poruszaniu się i przemieszczaniu się
- trudności w przyjęciu prawidłowej pozycji ciała
- zaburzenia koordynacji ruchowej
- zaburzenia wykonywania ruchów celowych
- kłopoty z chwytem precyzyjnym
- problemy z integracją sensoryczną, zaburzenia dotyku, czucia
- zaburzenia motoryczne mowy

- zaburzenia orientacji w przestrzeni
- zaburzenia lateralizacji – rozróżniania prawej i lewej strony
- możliwe są problemy urologiczne i konieczność stosowania wyposażenia / zabezpieczeń urologicznych
- spastyczność
- zaburzenia termoregulacji
- trudności z motoryką małą
- trudności w dostępie do informacji
- inne – indywidualne...

**Wspieramy konkretną osobę z konkretnymi potrzebami, możliwościami i aspiracjami,
a nie rodzaj czy stopień niepełnosprawności!**

Kompensacja niepełnosprawności

technologie asystujące

- sprzęt ortopedyczny: protezy, ortezy, kule, laski, balkoniki oraz endoprotezy (chirurgiczna naprawa stawów).
- mobilność: wózki ręczne / manualne, standardowe i elektryczne ze sterowaniem dżojstikiem, skutery, inne (pionizujące).
- egzoszkielety - robotyczne urządzenia wspomagające chód – przyszłość rehabilitacji i kompensacji funkcji lokomocyjnych.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

wsparcie asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością

Ilustracja 6: fot, Małgorzata Franczak

urządzenia do obsługi komputera i urządzeń mobilnych

Ilustracja 7: [Link - Technologie wspomagające dla osób z niepełnosprawnościami – warsztaty dla Instytucji Zarządzających](#)

Politechnika Świętokrzyska
Kielce University of Technology

Projekt „Doskonałość Dydaktyczna Politechniki Świętokrzyskiej - transformacja jakości kształcenia i kompetencji kadry” nr FERS.01.05-IP.08-0173/25

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

3. Bariery i możliwości w procesie kształcenia

Bariery i możliwości w procesie kształcenia

Irytuje Cię długi
postój na przystanku?

To dzięki niemu mam czas,
by spokojnie wejść
do tramwaju.

**ZAUWAŻ MNIE
I MOJE POTRZEBY**

www.wro-ngo.pl

**WROCLAWSKA
GRUPA BRANŻOWA
DS. OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
I DOSTĘPNOŚCI**

PFRON

**wrocław
bez barier**

MOPS Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu

Wrocław miasto spotkań
Patronat Honorowy Prezydenta Wrocławia

Zadanie jest współfinansowane ze środków PFRON będących w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ilustracja 9: [link](#) - Kampania społeczna na rzecz integracji osób z niepełnosprawnościami

Rodzaj bariery w kształceniu	Przykładowa sytuacja do analizy
Architektoniczna	Do sali prowadzą wyłącznie schody.
Cyfrowa	Platformy nie można obsłużyć klawiaturą.
Informacyjno - komunikacyjna	Student nie ma czasu na dokończenie wypowiedzi.
Organizacyjna	Plan wymaga szybkiego przemieszczania się między odległymi budynkami.
Dydaktyczna	Sposób wykonania zadania utrudnia pokazanie wiedzy.
Społeczna	Prowadzący zakłada z góry, że student nie poradzi sobie na praktykach.

W analizie potrzeb osoby z niepełnosprawnością ruchową / neurologiczną uwzględnij:

- mobilność;
- sprawność manualną i koordynację;
- mowę i widzenie;
- koncentrację i pamięć;
- tempo przetwarzania informacji.

Nie zakładaj, że u jednej osoby wszystkie te trudności występują.

Osoby z trudnościami w zakresie kończyn dolnych (potrzeby)

rekrutacja: całkowicie dostępne architektonicznie budynki i teren dookoła (podjazdy, windy, miejsca postojowe), możliwość zdalnego załatwienia formalności i wsparcie asystenta osobistego lub dydaktycznego

kształcenie: sale na niskich kondygnacjach, odpowiednia przestrzeń dla wózków, elastyczne przerwy na odpoczynek i rehabilitację, alternatywne formy WF i zajęć terenowych

praktyki i staże/badania naukowe / wydarzenia w uczelni/obowiązki zawodowe: wybór miejsc praktyk i stanowisk badawczych bez barier, zapewnienie transportu lub refundacji kosztów, możliwość pracy zdalnej / hybrydowej i dostosowanie miejsca pracy, w tym toalet.

Osoby z trudnościami w przyjęciu prawidłowej postawy ciała

rekrutacja: pomieszczenia obsługi studenta z miejscem na odpoczynek, możliwość umawiania wizyt na konkretną godzinę, by uniknąć długiego stania.

kształcenie: regulowane biurka i krzesła, możliwość częstego zmieniania pozycji i robienia krótkich przerw, ograniczanie długiego pisania ręcznego; częściowo zdalny udział w zajęciach.

Praktyki / badania / wydarzenia / praca: ergonomiczne stanowiska (podnóżki, podpórki, regulowane monitory), planowanie zadań bez długotrwałego stania/chodzenia, możliwość pracy w domu w razie przeciążenia.

Osoby z trudnościami w zakresie kończyn górnych

rekrutacja: pomoc w wypełnianiu dokumentów, możliwość elektronicznych podpisów i zdalnych formularzy, dłuższy czas egzaminów wstępnych lub odpowiednia technologia pisania

kształcenie: oprogramowanie rozpoznawania mowy, dyktafony, klawiatury i myszy specjalistyczne, asystent studenta do obsługi sprzętu laboratoryjnego; dostosowana forma egzaminów (ustne, komputerowe)

praktyki i staże/badania naukowe/wydarzenia w uczelni/obowiązki zawodowe: modyfikacja zakresu czynności manualnych, ergonomiczne stanowiska, podział zadań w zespołach badawczych, możliwość korzystania z asystenta lub technologii wspomagających.

Osoby z trudnościami komunikacji werbalnej

rekrutacja: możliwość korzystania z komunikacji alternatywnej i wspomagającej (AAC), tłumacza języka migowego, asystenta przy rozmowach i egzaminach ustnych.

kształcenie: dostęp do notatek, możliwość nagrywania zajęć, stosowanie metod pisemnych/elektronicznych w komunikacji ze studentem, wsparcie logopedyczne lub tłumacza.

praktyki i staże/badania naukowe/wydarzenia w uczelni/obowiązki zawodowe: zapewnienie kanałów pisemnych i elektronicznych (czat, e-mail), udział tłumacza na konferencjach i spotkaniach, jasne procedury zgłaszania potrzeb komunikacyjnych.

Osoby z trudnościami w zakresie sensoryki

rekrutacja: spokojne, ciche miejsca obsługi, możliwość umawiania wizyt poza godzinami największego ruchu

kształcenie: sale o ograniczonym hałasie, przyciemniane oświetlenie, możliwość używania słuchawek wyciszających, stopniowanie bodźców na zajęciach praktycznych, elastyczne obecności.

praktyki i staże / badania naukowe/wydarzenia w uczelni/obowiązki zawodowe: dobór środowisk mniej hałaśliwych, wyznaczone „strefy ciszy” podczas konferencji, wyraźna struktura dnia i przewidywalność zadań

Osoby z trudnościami w zakresie orientacji w przestrzeni

rekrutacja: czytelne na wysokości oczu oznakowanie budynków, plany tyflograficzne, wsparcie asystenta lub rówieśnicze przy pierwszych wizytach na kampusie

kształcenie: stała lokalizacja zajęć, przewidywalne trasy, dostosowane ewakuacje; dla osób niewidomych – opisy werbalne tras, systemy naprowadzające.

praktyki i staże/badania naukowe/wydarzenia w uczelni/obowiązki zawodowe: wybór miejsc praktyk z możliwą adaptacją przestrzeni, zapewnienie asysty w nieznanych lokalizacjach (np. konferencje wyjazdowe) oraz instrukcji orientacyjnych w formatach dostępnych

Osoby niskiego i wysokiego wzrostu

rekrutacja: lady obsługi studenta na różnych wysokościach lub obsługa przy stoliku, dostępne terminale samoobsługowe i szafy na dokumenty.

kształcenie: regulowane pulpity i stoły laboratoryjne, odpowiednio ustawione tablice i ekrany, możliwość zmiany miejsca w sali oraz dostosowania sprzętu sportowego.

praktyki i staże/badania naukowe/wydarzenia w uczelni/obowiązki zawodowe: indywidualne dostosowanie wysokości blatów roboczych, szafek i aparatury, a także dostosowanie odzieży ochronnej i sprzętu bhp do wzrostu.

Osoby z otyłością

rekrutacja: stabilne, szerokie siedziska, brak konieczności pokonywania licznych schodów, możliwość dłuższego czasu podczas egzaminów, jeśli pojawia się szybkie męczenie

kształcenie: odpowiednie meble (krzesła o większej nośności, szerokość przejść), elastyczność w uczestnictwie w wf i zajęciach terenowych, uwzględnienie współistniejących chorób (np. kardiologicznych) przy planowaniu obciążeń

praktyki i staże/badania naukowe/wydarzenia w uczelni/obowiązki zawodowe: zapewnienie dostosowanego sprzętu bhp, unikanie dyskryminujących komentarzy, możliwość pracy o zróżnicowanym poziomie aktywności fizycznej i dostęp do programów prozdrowotnych

Jak rozpoznać potrzeby konkretnej osoby?

Sytuacja 1: student z trudnościami w mówieniu

Tomasz potrzebuje więcej czasu na wypowiedź. Podczas dyskusji prowadzący przerywa mu i udziela głosu kolejnej osobie.

Do analizy:

- Gdzie znajduje się bariera?
- Co można zmienić w prowadzeniu dyskusji?
- Jak zachować możliwość samodzielnej wypowiedzi Tomasza?

Sytuacja 2: studentka z trudnościami manualnymi

Marta rozumie treści zajęć. Pisanie odręczne jest dla niej czasochłonne. Podczas ćwiczeń ma jednocześnie słuchać, notować i wypełniać formularz”.

Do analizy:

- Co stanowi barierę?
- Jak można zmienić sposób wykonania zadania?
- O co należy zapytać Martę?

Sytuacja 3: zmiany w funkcjonowaniu studenta

W jednym tygodniu student uczestniczy w całych zajęciach. W kolejnym potrzebuje przerw i zmiany terminu konsultacji. W następnym semestrze przez dwa miesiące nie może uczestniczyć w zajęciach stacjonarnych.

Pytania:

- Czy uzgodnione wsparcie nadal odpowiada potrzebom?
- Co można elastycznie zmienić?

4. Alternatywne formy wsparcia w procesie kształcenia

Przykładowe narzędzia wsparcia

- [link do nagrania - audiodeskrypcja](#)
- PJM
- napisy rozszerzone
- [link do strony - syntezytor mowy](#)
- tekst łatwy do czytania i rozumienia (ETR)
- alfabet Braile'a
- elektroniczny plik odczytywalny maszynowo
- [link - WCAG](#)
- ścieżka naprowadzająca/pole ostrzegawcze
- [UDL](#)
- [link do nagrania - symultaniczny przekaz tekstowy](#)
- opis / tekst alternatywny
- asystent osobisty / dydaktyczny
- alternatywne lub wspomagane formy komunikowania się (AAC)
- [link do nagrania język prosty – plain language](#)
- pętla indukcyjna
- tyflografika
- wideotłumaczenie

Przykład:

Student z tetraplegią uczestniczy w zajęciach stacjonarnych. Do zaliczenia kursu obowiązkowe jest wykonanie zadań publikowanych na platformie, z której nie może korzystać”.

- Czy i w jaki sposób można wesprzeć studenta w zaliczeniu kursu?
- Kto i w jakim trybie powinien podjąć decyzję o zastosowaniu adekwatnych form wsparcia?
- Kto odpowiada za zorganizowanie i realizację wsparcia?
- Jak można sfinansować udzielone wsparcie?

Czy i w jaki sposób można wesprzeć studenta w zaliczeniu kursu?

[Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych — Politechnika Świętokrzyska](#)

Regulamin korzystania z środków Funduszu wsparcia osób niepełnosprawnych przewiduje dostosowanie sposobu realizacji zajęć dydaktycznych oraz form weryfikacji wiedzy, w tym egzaminów i kolokwii, do możliwości studenta. Wśród form wsparcia wymienia m.in.:

- przygotowanie materiałów w odpowiedniej formie;
- zapewnienie tłumacza języka migowego;
- pomoc asystenta wspomagającego, np. przy sporządzaniu notatek lub przemieszczaniu się po uczelni;
- dodatkowe zajęcia konsultacyjno-wyrównawcze, w tym indywidualne;
- specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie wspomagające naukę;
- dostępne wersje literatury, np. elektroniczne, mówione, brajlowskie lub w druku powiększonym;
- specjalistyczne lektoraty w formie grupowej lub indywidualnej.

Zakres udzielonego wsparcia powinien uwzględniać rodzaj i stopień niepełnosprawności wnioskodawcy (!) – czy to podejście jest zgodne z zasadami podmiotowości i indywidualizacji wsparcia.

Kto i w jakim trybie powinien podjąć decyzję o zastosowaniu adekwatnych form wsparcia?

Zgodnie z Regulaminem korzystania z środków Funduszu wsparcia osób niepełnosprawnych tryb przyznawania wsparcia wygląda następująco:

- student / doktorant składa wniosek o wsparcie do BON,
- BON weryfikuje wniosek formalnie,
- Komisja ds. Wsparcia Osób Niepełnosprawnych opiniuje wniosek,
- Prorektor odpowiedzialny za sprawy osób niepełnosprawnych - decyduje o formie i zakresie wsparcia; w przypadku decyzji odmownej - konieczne jest uzasadnienie
- student ma prawo do odwołania się od decyzji Prorektora.

Kto odpowiada za zorganizowanie i realizację wsparcia?

BON

Obsługa osoby ubiegającej się o wsparcie, pomoc w procedurze, przyjmowanie i weryfikacja wniosków, monitorowanie ich rozpatrywania oraz realizacja decyzji przyznających wsparcie - w szczególności przygotowywanie wniosków o płatność i umów cywilnoprawnych.

Pełnomocnik Rektora ds. osób niepełnosprawnych

Koordinacja działań umożliwiających pełny udział w kształceniu, rozpoznawanie potrzeb, monitorowanie systemu wsparcia, nadzór nad przestrzeganiem przepisów oraz interwencje w razie nieprawidłowości.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Pełnomocnik dziekana ds. osób niepełnosprawnych

Analiza potrzeb wsparcia na wydziale, bieżące wspomaganie studentów w procesie kształcenia i monitorowanie wyników.

Komisja ds. Wsparcia Osób Niepełnosprawnych

Opiniowanie wniosków, przygotowanie planu podziału Funduszu oraz kontrola realizacji tego planu.

Prorektor

Podejmowanie decyzji o przyznaniu wsparcia i nadzór nad realizacją postanowień regulaminu.

Regulamin nie wskazuje jednego konkretnego podmiotu, którego obowiązkiem jest wdrożenie przyznanego wsparcia.

Dziękuję i zapraszam do kontaktu

dr Małgorzata Franczak

[E-mail: m.franczak@tnm.org.pl](mailto:m.franczak@tnm.org.pl)

tel. 695 80 47 87

[Link do strony - Stowarzyszenie na rzecz równego dostępu do kształcenia „Twoje Nowe Możliwości”](#)

ul. Grabiszyńska 163 lok. 210-215

53-439 Wrocław

Politechnika Świętokrzyska
Kielce University of Technology

Projekt „Doskonałość Dydaktyczna Politechniki Świętokrzyskiej - transformacja jakości kształcenia i kompetencji kadry” nr FERS.01.05-IP.08-0173/25